

Xenophons *Erindringer om Sokrates*

Teksten stammer fra Xenophons *Erindringer om Sokrates* (2.2.6-9) og skildrer for en gangs skyld problemer i Sokrates' egen familie. Hans teenage-søn Lamprokles har problemer med sin mor. Hun skælder ham altid ud, og han er meget træt af hende. Sokrates har i det foregående stykke forklaret, at menneskene ikke får børn for at opfylde deres seksuelle behov, men for at få et καλὸν καγαθὸν afkom. Når kvinden er blevet gravid, nærer hun fosteret af sin egen føde, og når hun under store smerter har født sit barn, gør hun alt for at passe og pleje spædbarnet, der ikke engang forstår at værdsætte hendes omsorg. Sokrates fortsætter:

- Καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καί, ἐπειδὴν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον, διδάσκουσιν, ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται πάντα ποιῶντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς βέλτιστοι.

5

Πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπεν·

- Ἀλλὰ τοι, εἰ καὶ πάντα ταῦτα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναίτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι χαλεπότητα.

Καὶ ὁ Σωκράτης, Πότερα, ἔφη, οἶει θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρὸς;

10

- Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τῆς μητρὸς, τῆς γε τοιαύτης.

- Ἦδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακὸν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον;

- Ἀλλὰ νῆ Δία, ἔφη, λέγει, ἃ οὐκ ἂν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι.

15

- Σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἶει ταύτη καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμων;

- Ἀλλ' οὐδεπώποτε αὐτήν, ἔφη, οὐτ' εἶπον οὐτ' ἐποίησα οὐδὲν, ἐφ' ᾧ ἠσχύνθη.

- Τί δ'; οἶει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναι σοι ἀκούειν, ὧν αὕτη λέγει ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν;

20

- Ἀλλ', οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπελεῖν, ἵνα κακὸν τι ποιήσῃ, ῥαδίως φέρουσι.

- Σὺ δ' εὖ εἰδώς, ὅτι ἃ λέγει σοι ἡ μήτηρ οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις; ἢ νομίζεις

25

κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι;

- Οὐ δῆτα, ἔφη· τοῦτό γε οὐκ οἶμαι.

– Forældre nøjes ikke med pasning og pleje, men så snart børnene ser ud til at kunne til at lære noget, underviser de dem i det gode i livet, som de selv ved besked om. Og mener de, at en anden er mere egnet til at lære børnene bestemte ting, sender de dem hen til vedkommende og betaler penge for det, og de gør sig store anstrengelser for, at deres børn skal blive så gode som muligt.

Hertil sagde den unge mand:

– Jamen, selv om hun så har gjort alt det og meget mere til, så er der ingen, der kan holde hendes urimeligheder ud!

Sokrates svarede:

– Hvad tror du er værst at klare: et vildt dyrs uregerlighed eller en mors?

– Jeg tror, det er moderens, i hvert fald hvis hun er sådan.

– Har hun nogensinde gjort dig ondt ved at bide eller sparke dig, sådan som mange jo kommer ud for de med dyr?

– Men hun kommer sgu med bemærkninger, som jeg ikke for min død vil finde mig i!

– Hvor mange problemer tror du, at du har givet hende dag og nat, lige fra du var lille, når du har skabt dig med skrigeri og unoder, og hvor mange bekymringer har du givet hende, når du var syg?

– Jamen, jeg har aldrig hverken sagt eller gjort hende noget, som hun kunne skamme sig over.

– Tror du, at det er værre for dig at høre, hvad hun siger, end det er for skuespillerne, når de siger de værste ting til hinanden i tragedierne?

– Jamen det tager de ikke så tungt, for de tror ikke, at den medspiller, som kritiserer, gør det for at straffe, eller at den, der truer, gør det i ond hensigt.

– Du brokker dig altså, selv om du godt ved, at det mor siger til dig, gør hun ikke i en ond mening, tværtimod vil hun dig det godt som ingen anden? – Eller tror du, at mor hader dig?

– Nej det tror jeg bestemt ikke!

Opgaver

Xenofon: Erindringer om Sokrates

Tallene i parentes angiver linjenumre i teksten.

Opgavesæt 1

A. Analyseopgaver

Begge opgaver skal besvares.

1. Find følgende former: οἴωνται (2), δαπανῶντες (3), εἶπεν (5), δύναιτο (6). Bestem formen, herunder ordklassen, og anfør opslagsformen.
2. Giv en syntaktisk analyse af helsætningen: ἐπιμελοῦνται πάντα ποιῶντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς βέλτιστοι (3-4).

B. Oversættelsesopgaver

Begge opgaver skal besvares.

1. Giv en mere ordret oversættelse (kontroloversættelse) af stykket: Ἀλλὰ τοι, εἰ καὶ πάντα ταῦτα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι χαλεπότητα (6-7).
2. Gør i samme stykke rede for,
 - a) hvilke(t) græsk(e) ord der er gengivet med *og meget mere til*
 - b) hvorledes ordene οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι χαλεπότητα er gengivet i den danske oversættelse, og hvilke forskelle der er mellem den græske tekst (οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι χαλεπότητα) og den danske oversættelse.

Opgavesæt 2

A. Analyseopgaver

Begge opgaver skal besvares.

1. Find følgende former: δυσφορωτέραν (8), λακτίσασα (10), ἔπαθον (11), παρασχεῖν (14) Bestem formen, herunder ordklassen, og anfør opslagsformen.
2. Giv en syntaktisk analyse af helsætningen: Ἦδη πώποτε οὖν ἡ δακοῦσα κακόν τί σοι ἔδωκεν ἡ λακτίσασα (10);

B. Oversættelsesopgaver

Begge opgaver skal besvares.

1. Giv en mere ordret oversættelse (kontroloversættelse) af stykket: - Ἀλλὰ νῆ Δία, ἔφη, λέγει, ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι.
2. Gør i samme stykke rede for,
 - a) hvilke(t) græsk(e) ord der er gengivet med *bemærkninger*
 - b) hvorledes ordene ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι er gengivet i den danske oversættelse, og hvilke forskelle der er mellem den græske tekst (ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι) og den danske oversættelse.

[Opgavesæt 3]

Fælles:

C. Fortolkningsopgaver

Besvar spørgsmål 1 og 2 og ét af de øvrige, i alt *tre*. Svarene nummereres.

1. Forklar, hvordan Sokrates og Lamprokles argumenterer i tekstafsnittet.
2. Beskriv billede 1 og giv på baggrund af denne beskrivelse en datering og en redegørelse for, hvad billedet forestiller og betyder. Redegør dernæst for, hvilke ligheder og forskelle der er mellem billede 1 og 2 med hensyn til komposition og figurtegning.

3 Hvilke områder af opdragelsen (παιδεία) ville en athensk familie overlade til

andre?

4 Vis med udgangspunkt i teksten, hvordan familiestrukturen var i det klassiske Athen.

5 Forsøg at indkredse begrebet *καλοκαγαθία*. Inddrag evt. andre tekster.

6 Hvad mener Sokrates med bemærkningen om skuespillerne (lin 19-24)?

7 Skriv dialogen færdig!